

Αθήνα, 05.08.2011

ΠΟΛ.1170

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ & ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ
14^η Δ/ΝΣΗ ΦΠΑ
ΤΜΗΜΑΤΑ Α΄ & Β΄

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Ταχ. Δ/ση : Σίνα 2-4
Ταχ. Κώδικας: 106 72 ΑΘΗΝΑ
Πληροφορίες : Τατ. Σφελινιώτη
Αικ. Καρύδα
Τηλέφωνο : 210- 3645378
Fax : 210- 3645413
e-mail : dfpa.a1@1992.syzefxis.gov.gr

ΠΡΟΣ: Π.Δ.

ΘΕΜΑ: Υπαγωγή στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ των υπηρεσιών εστίασης γενικά – Άρθρο 34 του ν. 3986/2011 (ΦΕΚ 152Α΄/01.07.2011)

Σε σχέση με τις διατάξεις του άρθρου 34 του ν.3986/2011 «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012 - 2015» παρέχονται οι ακόλουθες διευκρινίσεις και οδηγίες για την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή τους:

Με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 34 και όπως προκύπτει από την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, τροποποιούνται ή καταργούνται, από **01.09.2011**, ορισμένες διατάξεις του Παραρτήματος ΙΙΙ «Αγαθά και Υπηρεσίες που υπάγονται σε μειωμένο συντελεστή (δευτέρο και τρίτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 21)» του Κώδικα ΦΠΑ (ν.2859/2000), όπως ισχύει.

1. Με τις διατάξεις των περιπτώσεων α΄, β΄, γ΄ και δ΄ του κοινοποιούμενου άρθρου, αντικαθίστανται οι περιπτώσεις 27, 28 και 29 και καταργείται η περίπτωση 30 του Κεφαλαίου Α΄ «Αγαθά» του Παραρτήματος ΙΙΙ, προβλέποντας ότι ορισμένα αγαθά που περιλαμβάνονται στις περιπτώσεις αυτές μετατάσσονται στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ (23%). **Ειδικότερα μετατάσσονται από 1.09.2011 στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ:**

α) Περίπτωση 27 του Παραρτήματος ΙΙΙ, Κεφάλαιο Α΄ «Αγαθά»

Με την αντικατάσταση της περίπτωσης αυτής, μετατάσσονται στον κανονικό συντελεστή οι χυμοί φρούτων και λαχανικών που περιλαμβάνονται στη Δ.Κ. 2009.

β) Περίπτωση 28 του Παραρτήματος ΙΙΙ, Κεφάλαιο Α΄ «Αγαθά»

Με την αντικατάσταση της περίπτωσης αυτής, μετατάσσονται στον κανονικό συντελεστή τα έτοιμα ροφήματα και παρόμοια είδη του Κεφαλαίου 21 του Δασμολογίου, όπως είναι ο καφές, το τσάι, η σοκολάτα κλπ.

γ) Περίπτωση 29 του Παραρτήματος ΙΙΙ, Κεφάλαιο Α΄ «Αγαθά»

Με την αντικατάσταση της περίπτωσης αυτής, μετατάσσονται στον κανονικό συντελεστή τα αεριούχα νερά, φυσικά ή τεχνητά. Στο μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ (13%) παραμένουν μόνο τα μη αεριούχα φυσικά ή τεχνητά μεταλλικά νερά, χωρίς προσθήκη ζάχαρης ή άλλων γλυκαντικών, ούτε αρωματισμένα.

δ) Περίπτωση 30 του Παραρτήματος ΙΙΙ, Κεφάλαιο Α΄ «Αγαθά»

Με την κατάργηση της περίπτωσης αυτής, μετατάσσονται στον κανονικό συντελεστή τα νερά, στα οποία περιλαμβάνονται και τα μεταλλικά και τα αεριούχα νερά, με προσθήκη ζάχαρης ή άλλων γλυκαντικών ή αρωματισμένα και άλλα μη αλκοολούχα ποτά της Δ.Κ. 2202. Πρόκειται για τα αναψυκτικά εν γένει.

Η μετάταξη των ανωτέρω αγαθών από το μειωμένο συντελεστή Φ.Π.Α. στον κανονικό συντελεστή ισχύει, ανεξάρτητα από τον τρόπο πώλησής τους, δηλαδή χονδρικά ή λιανικά, και ανεξάρτητα από τα σημεία της πώλησης, δηλαδή πώληση από super market, περίπτερα, εστιατόρια, ταχυφαγεία κλπ.

2. Με την περίπτωση ε΄ καταργείται η περίπτωση 6 του Κεφαλαίου Β΄ «Υπηρεσίες» του Παραρτήματος ΙΙΙ του Κώδικα ΦΠΑ. Κατά συνέπεια, η εκμετάλλευση καφενείων, καφετεριών, ζαχαροπλαστειών, εστιατορίων, ψητοπωλείων, οινομαγειρειών και λοιπών συναφών προς αυτές επιχειρήσεων, δηλαδή οι υπηρεσίες εστίασης υπάγονται στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ.

Υπηρεσίες εστίασης είναι η παράδοση, κατόπιν παρασκευής ή χωρίς ιδιαίτερη επεξεργασία, τροφίμων και ποτών, η οποία συνοδεύεται από υποστηρικτικές υπηρεσίες, όπως η διάθεση επιτραπέζιων σκευών και λοιπού εξοπλισμού, η υπηρεσία σερβιρίσματος, ο καθαρισμός του χώρου και των τραπεζιών κ.α., οι οποίες είναι αναγκαίες για την άμεση επιτόπια κατανάλωση των προσφερόμενων ειδών στους χώρους των καφενείων, καφετεριών, ζαχαροπλαστειών, εστιατορίων, ψητοπωλείων, οινομαγειρειών και συναφών επιχειρήσεων, όπως είναι οι πιτσαρίες, τα οβελιστήρια, τα ταχυφαγεία, τα αναψυκτήρια, τα σνακ – μπαρ γαλακτοπωλεία και καταστήματα διάθεσης για επιτόπια κατανάλωση, όπως διάθεσης λουκουμάδων, μπουγάτσας και κάθε είδους πιττών, παγωτών, κλπ.

Πρόκειται στην ουσία για παροχή εδεσμάτων ή γευμάτων ή γενικά φαγητών, όπου προέχει η «υπηρεσία» η οποία αποσκοπεί να καταστήσει περισσότερο ευχάριστη την άμεση επιτόπια κατανάλωση σε κατάλληλο περιβάλλον, ενώ η παράδοση τροφής αποτελεί ένα μόνο από τα κριτήρια επιλογής της επιχείρησης από τον πελάτη.

Παροχή υπηρεσίας εστίασης αποτελεί και η τροφοδοσία (catering), εφόσον αυτή δεν συνίσταται σε απλή παράδοση φαγητού, αλλά σε ένα σύνολο στοιχείων και πράξεων κατά τα ανωτέρω, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι τα προσφερόμενα είδη δεν καταναλώνονται άμεσα εντός των εγκαταστάσεων της οικείας επιχείρησης, αλλά σε χώρο και χρόνο που προσδιορίζονται από τον πελάτη.

Σημειώνεται ότι, όπως διευκρινίζεται παρακάτω, σύμφωνα με την περίπτωση στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 34, για λόγους ομοιόμορφης αντιμετώπισης, στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ υπάγονται και οι παραδόσεις αγαθών από τις ανωτέρω επιχειρήσεις, δηλαδή οι παραδόσεις έτοιμων προς άμεση κατανάλωση εδεσμάτων ή γευμάτων ή γενικότερα φαγητών, χωρίς την παροχή πρόσθετων υπηρεσιών από μέρος της επιχείρησης για την επιτόπια κατανάλωσή τους (παραδόσεις πακέτο).

Στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ (23%) υπάγονται και οι υπηρεσίες εστίασης που παρέχονται στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και τα λοιπά καταλύματα, των οποίων οι υπηρεσίες διαμονής φορολογούνται, από 01.01.2011, με τον υπερμειωμένο συντελεστή ΦΠΑ (6,5%). Στην περίπτωση που οι εν λόγω επιχειρήσεις παρέχουν τις υπηρεσίες αυτές ή και περισσότερες έναντι ενιαίας τιμής, υπό την προϋπόθεση ότι ο διαχωρισμός στους επί μέρους συντελεστές δεν είναι εφικτός, γίνεται δεκτό η διάκριση, από **01.09.2011**, να γίνεται ως εξής:

α. Διαμονή με πρωινό: **8%** της ενιαίας τιμής υπάγεται στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ, ως αντιπαροχή που καταβάλλεται για το πρωινό.

β. Διαμονή με ημιδιατροφή: **20%** της ενιαίας τιμής υπάγεται στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ, ως αντιπαροχή για το πρωινό και το γεύμα.

γ. Διαμονή με το σύστημα all inclusive (πλήρης διατροφή περιλαμβανομένης της κατανάλωσης ποτών και της παροχής λοιπών υπηρεσιών που περιλαμβάνονται στο πακέτο, όπως τηλεφωνική εξυπηρέτηση, χρήση ομπρελών, αθλητικές υπηρεσίες κ.α.): **40%** της ενιαίας τιμής υπάγεται στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ, ως αντιπαροχή που καταβάλλεται για τις υπηρεσίες εστίασης, για τις καταναλώσεις αλκοολούχων ή μη ποτών και για τις λοιπές παροχές που ενδεχομένως περιλαμβάνει το πακέτο.

Επισημαίνεται ότι οι σχετικές οδηγίες που έχουν δοθεί με την εγκύκλιο ΠΟΛ.1003/03.01.2011, αναφορικά με τον εφαρμοστέο συντελεστή ΦΠΑ στην παροχή υπηρεσιών εστίασης από ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και λοιπά καταλύματα παύουν να ισχύουν για πράξεις που πραγματοποιούνται από **1.9.2011**.

3. Με την περίπτωση στ' καταργείται η ένδειξη Ι πριν την περίπτωση 1 του Κεφαλαίου Β' «Υπηρεσίες» του Παραρτήματος ΙΙΙ, καθώς και η παράγραφος ΙΙ του Κεφαλαίου αυτού και προστίθεται νέο Κεφάλαιο Γ' «Εξαιρέσεις από το Παράρτημα», οι διατάξεις του οποίου αναφέρονται σε αγαθά και υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙΙ, συνεπώς υπάγονται στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 21 του Κώδικα ΦΠΑ.

Η παράγραφος 1 του νέου Κεφαλαίου Γ', επαναλαμβάνει τη διάταξη της καταργηθείσας παραγράφου ΙΙ του Κεφαλαίου Β' «Υπηρεσίες», σύμφωνα με την οποία στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ υπάγονται αγαθά και υπηρεσίες που δεν εντάσσονται στα Κεφάλαια Α' και Β' του Παραρτήματος ΙΙΙ ή για τα οποία υπάρχει αμφιβολία ως προς την ένταξή τους στα Κεφάλαια αυτά, λόγω του είδους, του προορισμού, της σύνθεσης ή για οποιονδήποτε άλλο λόγο.

Με την παράγραφο 2 μετατάσσεται στον κανονικό συντελεστή Φ.Π.Α. η παράδοση παρασκευασμένων εδεσμάτων, πρόχειρων ή μη γευμάτων ή γενικότερα φαγητών, τα οποία είναι έτοιμα και μπορούν να καταναλωθούν άμεσα, χωρίς να απαιτείται προς τούτο περαιτέρω επεξεργασία από τον αγοραστή. Πρόκειται για φαγητά που παρασκευάζονται

με βρασμό, ψήσιμο, τηγάνισμα, ζέσταμα ή άλλο τρόπο, πχ ανάμειξη υλικών, από εστιατόρια, ταβέρνες, πισαρίες, οινομαγειρεία, ψητοπωλεία, ταχυφαγεία, καφετέριες και συναφείς επιχειρήσεις. Εν προκειμένω, ως συναφείς επιχειρήσεις θεωρούνται και οι κινητές καντίνες, τα κυλικεία σε γήπεδα ή άλλους αθλητικούς χώρους, τα μπαρ κινηματογράφων και θεάτρων, οι επιχειρήσεις τροφοδοσίας (catering), οι επιχειρήσεις παρασκευής και διανομής πίτσας, κινέζικων γευμάτων, γευμάτων διαίτης ή υγιεινής διατροφής, τα σούπερ μάρκετ που παραδίδουν έτοιμα μαγειρεμένα φαγητά, οι επιχειρήσεις πώλησης σάντουιτς, τυροπιτών, σαλατών και λοιπών παρόμοιων πρόχειρων γευμάτων ή σνακς, συμπεριλαμβανομένων των αρτοποιείων ή ζαχαροπλαστείων στην περίπτωση που πωλούν αντίστοιχα είδη.

Τα εν λόγω εδέσματα ή γεύματα ή φαγητά παραδίδονται ως «πακέτο», χωρίς να παρέχονται πρόσθετες υπηρεσίες που να εξυπηρετούν την επιτόπια κατανάλωση, όπως σερβίρισμα, συνεπώς συνιστούν παραδόσεις αγαθών, ανεξάρτητα αν παραλαμβάνονται από τον ίδιο τον πελάτη ή απλώς αποστέλλονται με ευθύνη των επιχειρήσεων αυτών στον τόπο που επιθυμεί ο πελάτης.

Από το συνδυασμό της παρούσας παραγράφου και την κατάργηση της περίπτωσης 6 του Κεφαλαίου Β΄ Υπηρεσίες που αναλύεται στην προηγούμενη παράγραφο 2, προκύπτει ότι η διάθεση έτοιμων προς άμεση κατανάλωση εδεσμάτων, γευμάτων ή φαγητών γενικά από **1.9.2011** υπάγεται στον κανονικό συντελεστή, ανεξάρτητα αν πρόκειται για παροχή υπηρεσίας ή για παράδοση αγαθών, με στόχο την ίση αντιμετώπιση των πράξεων αυτών και την αποφυγή αθέμιτου ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων που διαθέτουν έτοιμο φαγητό είτε για επιτόπια κατανάλωση είτε σε «πακέτο».

Επισημαίνεται ότι στο μειωμένο συντελεστή εξακολουθούν να υπάγονται οι παραδόσεις γλυκών από ζαχαροπλαστεία και λοιπές συναφείς επιχειρήσεις, τα οποία δεν καταναλώνονται επί τόπου, αλλά παραλαμβάνονται για κατανάλωση εκτός των καταστημάτων αυτών. Εντούτοις, όταν τα γλυκά περιλαμβάνονται σε πακέτα έτοιμων φαγητών προς άμεση κατανάλωση, που παραδίδονται από εστιατόρια, ταβέρνες, πισαρίες, οβελιστήρια, οινομαγειρεία, ψητοπωλεία, ταχυφαγεία, καφετέριες και συναφή καταστήματα, ο κανονικός συντελεστής εφαρμόζεται σε όλα τα αγαθά που περιέχονται στο πακέτο.

Με ρητή διάταξη στην εν λόγω παράγραφο, **εξαιρούνται από τον κανονικό συντελεστή και κατά συνέπεια συνεχίζουν να υπάγονται στο μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ οι παραδόσεις** έτοιμων εδεσμάτων, γευμάτων και φαγητών γενικά που πραγματοποιούνται από **κυλικεία που λειτουργούν εντός εκπαιδευτικών ή νοσηλευτικών επιχειρήσεων ή ιδρυμάτων ή ιδρυμάτων κοινωνικής πρόνοιας**. Συνεπώς, για κοινωνικούς λόγους, ο μειωμένος συντελεστής συνεχίζει να εφαρμόζεται στις παραδόσεις των ειδών αυτών από τα κυλικεία που λειτουργούν εντός σχολείων, πανεπιστημίων και λοιπών εκπαιδευτικών οργανισμών ή επιχειρήσεων, καθώς επίσης και εντός νοσοκομείων, κλινικών, γηροκομείων, ασύλων κλπ.

Επισημαίνεται ότι οι παραδόσεις αεριούχου νερού, έτοιμων ροφημάτων, χυμών, αναψυκτικών και λοιπών μη αλκοολούχων ποτών από τα κυλικεία αυτά υπάγονται στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ. Διευκρινίζεται επίσης ότι ως κυλικεία νοούνται τα καταστήματα τα οποία δεν παρέχουν υπηρεσίες για την επιτόπια κατανάλωση, κατά συνέπεια στην περίπτωση που η διάθεση έτοιμων φαγητών συνοδεύεται από υπηρεσίες

για την επιτόπια κατανάλωση, όπως αναλύθηκε παραπάνω, η πράξη συνιστά παροχή υπηρεσίας και υπάγεται στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ.

Για την αποφυγή παρερμηνειών, διευκρινίζεται ότι συνεχίζουν να υπάγονται στο μειωμένο συντελεστή, οι παραδόσεις **τυποποιημένων ειδών διατροφής**, τα οποία παρασκευάζονται για ευρεία κατανάλωση και διατίθενται προς πώληση συσκευασμένα ή είναι εμπορεύσιμα σε μεγάλες συσκευασίες ή ποσότητες και πωλούνται χύμα ή κομμένα σε μικρότερες ποσότητες. Η διάταξη αυτή αφορά τα προϊόντα που παρουσιάζονται στα σημεία πώλησης συσκευασμένα, όπως κονσέρβες, αλλαντικά, αλίπαστα, γιαούρτια, έτοιμες σαλάτες, (ταραμοσαλάτα, τυροσαλάτα, ρώσικη, κλπ.), καθώς και είδη διατροφής που παρουσιάζονται σε μεγάλες συσκευασίες ή μεγάλες ποσότητες και διατίθενται χύμα ή κομμένα σε μικρότερες ποσότητες, όπως αλλαντικά, αλίπαστα, τυριά, ελιές, τουρσί και λοιπά παρόμοια. Σημειώνεται ότι η απλή τοποθέτηση σάντουιτς σε πλαστική ή άλλη συσκευασία δεν καθιστά τα αγαθά αυτά τυποποιημένα.

Επισημαίνεται ότι η παράδοση ψωμιού και άλλων αρτοσκευασμάτων συνεχίζει να υπάγεται στο μειωμένο συντελεστή (13%).

Όσον αφορά την προσαρμογή των ταμειακών μηχανών, ισχύουν οι διευκρινίσεις που έχουν δοθεί με την εγκύκλιο ΠΟΛ 1003/2011.

Διευκρινίζεται ότι οι ανωτέρω αλλαγές αφορούν **πράξεις που πραγματοποιούνται από 1.9.2011** και μεταγενέστερα.

Για τη διευκόλυνσή σας, επισυνάπτονται οι σχετικές διατάξεις του άρθρου 34 του ν. 3986/2011.

Ο Γενικός Γραμματέας

Ιωάννης Καπελήρης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ:

I. ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΓΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

1. Αποδέκτες Πίνακα Β' εκτός του αριθ. 2
2. Αποδέκτες Πίνακα ΣΤ' μόνο οι αριθ. 1 & 2
3. 30^η Δ/ση Εφαρμογών Η/Υ

II. ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

1. Αποδέκτες Πίνακα Α'.

2. » » Γ΄.
  3. » » ΣΤ΄ εκτός των αριθμ.1 και 2.
  4. » » Ζ΄.
  5. » » Η΄.
  6. » » Θ΄. εκτός των αριθμ.8
  7. » » Ι΄ μόνο οι αριθμ. 1 και 3.
  8. » » ΙΒ΄.
  9. » » ΙΓ΄ μόνο οι αριθμ. 2 και 4.
  10. » » ΙΕ΄.
  11. » » ΙΣΤ΄.
  12. » » ΙΗ΄.
  13. » » ΙΘ΄.
  14. » » Κ΄.
  15. » » ΚΓ΄.
16. Μ.Ε.Τ.Α. - Πανεπιστημίου 37 – 101 65 – ΑΘΗΝΑ.

III. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

1. Γραφείο Υπουργού Οικονομικών κ. Ε. Βενιζέλου
2. Γραφείο Αναπλ. Υπουργού κ. Παντ. Οικονόμου
3. Γραφείο Γεν. Γραμμ. Φορολογ. και Τελων. Θεμάτων κ. Ι. Καπελέρη
4. Γραφείο Γεν. Γραμματέα Γ.Γ.Π.Σ. κ. Διομήδη Σπινέλλη.
5. Γραφεία κ. κ. Γεν. Διευθυντών
6. Γραφείο Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων
7. Γραφείο Επικοινωνίας και Πληροφόρησης Πολιτών
8. Τράπεζα Δημοσιονομικών Δεδομένων
9. Υπηρεσία TAXISnet για καταχώρηση στο INTERNET
10. 15^η Δ/ση ΚΒΣ – Γραφείο κ. Προϊστ. της Δ/σης
- Τμήμα Β΄(5).
11. 14^η Δ/ση ΦΠΑ – Γραφείο κ. Προϊσταμένου της Δ/σης,
- Τμήματα: Α΄ (15), Β΄(15), Γ΄(2), Ε΄(2).